

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA ♦ ♦
OCH LITTERÄRA INTRESSEN
UTGIFVEN AF ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦
FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN ♦ ♦ ♦

INNEHÅLL:

ELSE CONRAD: De kvinliga butikbiträdena i Tyskland och deras organisation.
E. R—Y: Bland Fjällen. Ett sommarminne.
E. AF K.: En afton i Malmö damsällskap.
Föreningsmeddelanden.

SVECIA,

Olycksfall-försäkringsanstalten GOTHIA.

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste vilkor.

Hufvudkontor: Regeringsgatan 40, 2 tr.

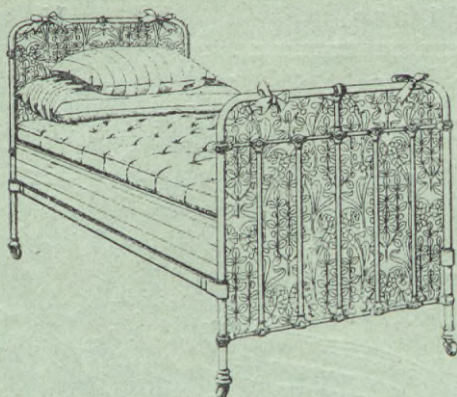
Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: Regeringsgatan 40.

Munvatten.
ligt och lämpligt utspädt med vatten.

Tydligen kan icke genom något som helst munvatten förhindras, att bakterier inkomma i munnen och svalget; man kan ju icke ständigt hafva saliven blandad med något bakteriedödande ämne. Skall ett medel kunna göra verklig nytta som munvatten, bör det kunna motverka sårnader och börjad inflammation samt utöfva ett gynnsamt inflytande på huden och slemhinnorna. På grund af Fil. Dr. P. Håkansson's Salubrin's egenskaper i nämnda hänseenden, begagnas det till munvatten af dem, som försökt det, för så vidt de därvid användt uppfinnarens fabrikat tillräck-
Salubrin: tillhandahålles i Parfym-, Speerit- och Färgaffärer. Partilager hos
Geijer & C:o, Stockholm.

Regelbunden skolan

Säng (enl. vidstående afbildning) utan sängkläder och botten, Kr. 21: —.

D:o med resärbotten af koppardragen järntråd, Kr. 27: —

D:o med kettingbotten af förtennt järntråd och patenthärdade spiraler, Kr. 31: 50.

Ny, illustrerad priskurant sändes på begäran franco.

Nordiska Kompaniets
Sängafdelning,
Stockholm.

Aktiebolaget Nordiska Kompaniet.

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden, kläde, lirt- och yllestramalj, passande för **Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar** m. m. Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Obs.! Ändrad adress: Regeringsgatan 5.

Order

från landsorten uppgående till

20 kronor

expedieras franko mot efterkraf pr järnväg eller ångbåt.

Profver på begäran.

Nu inkommet!

Underkjolar,

linne, ylle o. moiré, vackert garnerade.

Bluslif,

Siden och Ylle.

Herm. Meeths,

Stockholm.

Holmqvists Handelsinstitut

— GÖTEBORG —

är afgjort Västra Sveriges största, fullständigaste och mest renommerade handelsläroverk. 19:de arbetsåret. 12 speciallärare. Årskurser, terminskurser. Inträde helst vid terminens början, 20 Aug. och 12 Jan. Plats anskaffas i flesta fall. Holmqvists skrifmetod är landets mest spridda och af staten antagen som normalmetod. Begär program.

Filip Holmqvist,

Öfverlärare vid Tekniska skolan i Stockholm, Lärare vid Chalmerska institutet, ledamot af Sv. Revisorsamfundet. (STA 015542)

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10-4*),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Nytt i bokhandeln.

Första häftet utkommet

af

Ljus och skuggor.

Rese- och vallfärdsminnen från Tyskland, Österrike och Schweiz

af **Carl Skog.**

Det arbete, som härmed erbjudes allmänheten till subskription, är af den beskaffenhet, att det särskildt i innevarande tid bör lifligt intressera en hvar, som sätter något värde på de andliga skatter, hvilka blifvit oss skänkta genom reformationen, samt den kultur och det framåtskridande i det hela, som därifrån leder sitt ursprung. Författaren, som besökt de minnesrikaste orterna för det 16:de århundradets stora religiösa rörelse i Tyskland, lämnar därifrån i hög grad fängslande och i liflig stil hållna skildringar. Den starka evangeliska rörelse, som f. n. pågår bland Österrikes katoliker, ägnas en särskild uppmärksamhet.

Natur- och sedemätningar, tabrika notiser, intressanta historiska upplysningar och egna reflektioner förläna en rik omväxling åt det hela och göra arbetet särdeles lättläst, liksom det är i många hänseenden lärorikt.

Vi äro förvissade, att boken skall göra ett godt inlägg i den hos oss allt mer på dagordningen kommande frågan om påfvedörets ifriga försök att återföra oss under sitt värde. Arbetet utkommer i 7 å 8 illustrerade häften om 48 sidor till ett pris af 50 öre pr häfte och beräknas vara färdigt instundande höst. Pärmar till arbetet komma att tillhandahållas till möjligast billiga pris. Subskription mottages hos alla bokhandlare. Subskribentsamlare erhålla förmånliga villkor, om de hänvända sig till

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition, Stockholm.

Från skilda håll.

Svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening hade sitt årsmöte onsdagen den 3 juni, hvarvid berättelse för det förflutna året framlades. Af densamma framgår, att föreningen, hvilken med 1903 ingår i sitt sjunde arbetsår, haft att glädja sig åt stora sympatier från allmänhetens sida, hvilket bland annat visas af de stora donationer, som tillfallit föreningen. Så har Invaliditets- och nödhjälpsfonden af samme anonyme gifvare, som förra året genom att donera värdepapper till ett belopp af 8,500 kr. bildade denna fond, äfven 1902 ihågkommit föreningen med en gåfva af 1,500 kr. Utom ofvannämnda gåfva kunde styrelsen i sin berättelse tillkännagifva den glädjande nyheten, att till pensionsföreningen öfverlämnats ett kapital af 200,000 kr. med förbehåll af en lifstidsränta af 4 % å beloppet. Donationen, som med donators, godsägaren P. von Möller i Engelholm, tillåtelse bär namnet »P. von Möllers gåfvofond», har till ändamål att medelst fondens räntaafkastning bereda understöd åt invalida sjuksköterskor och pensionsförhöjning åstadkommas för föreningens delägare vid uppnådd pensionsålder.

15 lasarett ha begagnat sig af rättigheten att till pensionsföreningen göra inbetalningar af vissa årliga belopp såsom bidrag till i deras tjänst anställda sjuksköterskors pensionering. Under året hafva 94 sjuksköterskor vunnit inträde i föreningen. Hela antalet delägare uppgick vid årets slut till 276. Summan af årets insättningar uppgår till 13,851 kr. Sammanlagda tillgångarna utgöras af 120,980 kr. 76 öre. Enligt vid årsmötet företagna val består styrelsen af följande personer: sjuksköterskan fröken Eva von Baumgarten, f. d. förste provinsialläkaren doktor J. E. Bergwall, fröken Märtha Leijonhufvud, bankdirektör G. Lettström, kassaförvaltare, förestandarinnan för Röda Korsets sjuksköterskehem fröken Fanny von Otter (utsedd af Röda Korsets styrelse), revisionssekreteraren H. Rohlieb, vice ordf., professor P. G. Rosén, sjuksköterskan fröken Hedvig Sundström, fröken Sigrid Ulrich, sekreterare (utsedd af Fredrika-Bremer Förbundets styrelse), öfverläkaren vid Sabbatsbergs sjukhus doktor F. W. Warfvinge, ordförande samt professor P. J. Wising. Räkenskapsförare har varit fröken Elin Rosén.

De kvinliga butikbiträden i Tyskland och deras organisation *)

Då i midten af det förflutna århundradet en amerikansk detaljaffär för första gången anställde några unga flickor som försäljerskor, uppväckte detta en storm af ovilja. Allmänheten fann det anstötligt att unga kvinnor utbjödo varor i en offentlig butik och hotade att boycottta affären. Nu ha, som i så mycket annat, åsikterna förändrats, t. o. m. i det konservativa Tyskland ha för länge sedan kvinnor upptagits i handelsyrket. Efter en statistisk beräkning af år 1895 fanns det 95,000 aflönade kvinliga butikbiträden och aspiranter i tyska riket, hvaraf 12,000 tillhörde kontorspersonalen, de öfriga 83,000 voro försäljerskor. Sjättedelen af alla i handelsyrket anställda personer voro af kvinligt kön.

För dessa, ofta från familjen lösryckta unga flickor, är det svårt att ensamma upptaga kampen för brödet, att med den knappt tillmätta lönen under tider af sjukdom och arbetslöshet motstå de frestelser, som förespegla dem en ljusare och gladare tillvaro. Därför tillmötesgick Julius Meyer ett djupt känt behof, då han på våren 1889 inbjöd till ett möte i Berlin, från hvilket den första föreningen för kvinliga butikbiträden skulle utgå. Ståndets sociala och ekonomiska höjande var föreningens första mål. 500 handelsbiträden: kontorister, kassörskor, försäljerskor, direktriser och expeditriser bevisade mötet förutom ett stort antal principaler och andra framstående herrar och damer af de bildade klasserna. Den 2 juli 1889 konstituerade sig föreningen och antog stadgar. Öfverstyrelsen utgjordes af fyra medlemmar af handelsståndets äldsta och en medlem af tyska riksdagen; styrelsen af 14 damer och 7 herrar samt två

*) Denna uppsatts, hvars författare själf under en del år arbetat som en ledande kraft i det samhällsnyttiga företaget hon skildrar, bör f. n. äga så mycket större inresse för oss som man här i Stockholm nyligen fått till stånd en förening af liknande slag som de, hvilka i Tyskland nått en så stor utveckling. Artikeln, som af förf., fröken Else Conrad i Halle, godhetsfullt ställts till Dagnys förfogande, återgifves här i svensk öfversättning med uteslutande endast af några mindre väsentliga detaljer.

representanter ur handelsbiträdenas klass. För aktiva medlemmar, d. v. s. de kvinnliga butikbiträdena, fastställdes en årsafgift af 6 mark, för passiva medlemmar, d. v. s. principaler och gynnare, 10 mark årligen eller 200 mark i ständig medlemsafgift. I oktober samma år inrättades en egen byrå, i november undervisningskurser, och så uppblomstrade föreningen snabbt och utvecklade sig åt alla sidor. Efter det första föreningsårets förlopp räknade densamma redan 1,600 aktiva medlemmar. F. n. uppgår deras antal till öfver 15,000. Denna första förening efterföljdes snart af liknande i andra tyska städer, såsom 1894 i Breslau, 1895 i Hamburg. Nu räknar Tyskland 31 föreningar af detta slag med tillsammanstaget 23,000 akt. medlemmar och omkring 130,000 mark i föreningstillgångar.

De 31 föreningarnas statuter afvika ej synnerligen från hvarandra. Samvärkan mellan biträden, principaler och enskilda på neutral politisk och religiös grund, se där hufvudmålet för allas sträfvan. Endast föreningen i Dresden hyllar den protestantiskt-konfessionella ståndpunkten. Föreningarnas uppgift är i främsta rummet att höja de kvinnliga butikbiträdenas stånd, gifva deras medlemmar en sedlig riktning, befrämja förbindelsen mellan likasinnade yrkeskamrater, befordra de unga flickornas utveckling och bildning, vigda deras synkrets och om möjligt inom egen föreningslokal bereda dem en känsla af hem. Styrelsen brukar öfvervägande bestå af biträden, icke sällan äro en eller två herrar däri invalda, i synnerhet i större föreningar brukar man öfverlämna åt dem förvaltningen af kassan. Styrelsevalen gälla gemenligen för 2 år. I många föreningar har styrelsen jämte sig en öfverstyrelse, där herrarna bruka vara öfvervägande. Den årliga medlemsafgiften är för minderåriga alltid 3 mark, för fullvuxna akt. medlemmar 3, 4 eller 6 mark. Passiv medlem betalar 3, 5 eller 10 mark, ständig medlem minst 100 mark. Dessutom erlägges af akt. medlem på många ställen en inträdesafgift af 1 mark.

Inträde i föreningen af akt. medlem är mångenstädes ganska försvåradt. Ej nog med att en rekommendation af en eller par medlemmar eller ansedda personer är erforderlig, ibland uppslås därjämte den inträdessökandes namn tvänne gånger i föreningens lokal för att eventuella anmärkningar mot kandidaten måtte kunna göras; för öfrigt äger styrelsen att besluta beträffande inval. En del föreningar däremot upptaga hvarje sökande utan någon som helst pröfning. För min del ger jag det sistnämnda förfaringssättet företrädet. Ty oafsedt det, att invändningar kunna göras mot en fullkomligt tadelfri

person, under det att den oförtjante får passera oanmärkt, är det ju föreningarnas uppgift att hjälpa dem som önska slå in på den rätta vägen, men icke ensamma förmå finna den. Mindre goda element bruka ju dessutom utmönstra sig själfva ur föreningen, emedan de ej trifvas inom dess krets. I detta sammanhang bör det påpekas, att berliner-föreningen, som hittills vid sina inval förfarit mycket liberalt, nu skärpt inträdesfordringarna.

Första åtgärden sedan en förening för butikbiträden blifvit stiftad brukar vara inrättandet af en föreningsbyrå, som gratis förmedlar platser åt affärsinnehafvare, inkasserar medlemmarnas månads- eller kvartalsavgift o. s. v. Dessa föreningsbyråer äro icke blott af vikt emedan de anskaffa platser, utan därigenom att de skänka en inblick i biträdenas familjeförhållanden, deras kompetens, tillgångar etc., allt af stor betydelse för föreningens rätta ledning. På denna väg kan äfven ett visst inflytande utövas på de sökandes utbildning, i det man inskräper hos dem nödvändigheten af en solid fackkunskap. Platsförmedlingsbyråerna försöka äfven att verka för en höjning af lönerna. Det är emellertid, trots de talrika anmalingarna af lediga platser, ofta svårt nog att placera de platssökande, emedan principalerna bruka fordra kännedom af de olika branscherna och ogärna antaga nybegynnare. Berlin tillsatte år 1902 2,775 platser; 3,954 arbetsgifvare voro anmälda, svarande mot 5,183 platssökande.

Föreningslivet består gemenligen i ett hvarje vecka återkommande aftonsamkväm, vid hvilket, efter intagen aftonmåltid, sång, musik, uppläsning och dylikt förekommer. På sommaren förlägges dessa samkväm gärna i det fria. En gång i månaden äger en större festlighet rum, hvilken illustreras af ett lärorikt eller underhållande föredrag, en diskussion öfver någon af dagens frågor, en af medlemmarna föranstaltad teatralisk föreställning eller en större landtlig utflykt, detta senare på söndag eftermiddagen. Besöken i museerna finna också flitiga deltagarinnor. Festerna förberedas naturligtvis med mycken omsorg, i synnerhet spelar årsdagen af föreningens stiftande en viktig roll i föreningslivet och festen brukar avslutas med dramatisk föreställning och dans. Det är glädjande att se hur många betydande talanger inom olika områden på detta vis komma i dagen. Kostym-, ja maskeradfester äro mycket gouterade.

Tyvärre äga långt ifrån alla föreningar ett eget hem. Endast Dresden, Köln, Leipzig, Halle a/S. ha egna spisställen, där middag kan erhållas för 40 à 60 gr. Blott Köln och Halle kunna mottaga helpensionärer, den sistnämnda 42 stycken.

Nästan öfverallt ha föreningarnas musikaliska medlemmar sammanlutit sig till ett sångsällskap, hvilket håller regelbundna öfningar och illustrerar föreningsfesterna med sina prestationer. Berlin utmärker sig genom ett föreningsbibliotek på 6,000 band, hvarur dagligen 100 böcker utlånas. Äfven andra städer, såsom Dresden, Frankfurt a/M., Köln, Königsberg, Posen, Halle m. fl. äga bibliotek, ehuru i anspråkslösare skala. Utom öfningar i friluftss lekar ha några föreningar inrättat gymnastikkurser, i synnerhet har den i Köln, som räknar 70 deltagarinnor, vunnit anklang.

Då isynnerhet kontoristernas och bokförelserkornas förstudier äro ganska bristfälliga och otillräckliga och den dåliga lönen ofta är en följd af det dåliga arbetet, har en del föreningar vinnlagt sig om att få till stånd handelskurser, hvilka lämna en grundligare utbildning än de med dem konkurrerande, mycket ytliga privatanstalterna. Genom att förskaffa medlemmarna en gedigen utbildning och större fackkunskap, söker man att höja ståndet, inverka på lönerna och så småningom förbättra kårens hela lefnadsställning. En stor betydelse ha sålunda handelsskolorna i Berlin och Köln erhållit, från hvilka en afgangsexamen tages. Tyska språket och handelslära äro obligatoriska; främmande språk, stenografi och skönskrift valfria. Dessa kurser äga rum på dagen, ha stränga inträdesfordringar och vara $\frac{1}{2}$, 1 och $1\frac{1}{2}$ år, under det att de flesta privatanstalter inom 6—12 veckor enligt egen utsago säga sig prestera »mönstergilla» kassörskor och kontorister. Naturligtvis erlægges en motsvarande skolafgift, öfver hufvud taget lämnas ingen undervisning kostnadsfritt, ehuru en föreningsmedlem betalar betydligt mindre än en icke-medlem.

För att bereda de handelsbiträden, som redan tillhöra yrket och som icke äga den för inträde i handelsskolan erforderliga kompetensen tillfälle till vidare utbildning, har Berlin år 1889 stiftat den första fortsättningsskolan för kvinliga butikbiträden i Preussen. Detta exempel har följts af ett stort antal föreningar. Mellan 8—10 e. m. erhålla medlemmarna undervisning i stenografi, främmande språk, ofta äfven i enkelt och dubbelt bokhålleri, handelslära, bokföring o. s. v., ibland i tillklippning, mönsterritning och linnesöm. Berlinerföreningen har dessutom en skrifmaskinskola, där det undervisas på 10 olika system. Hvarje lärjunge lär sig ett system grundligt och får en inblick i skötandet af de andra. Handelslära och behärskande af tyska språket äro inträdesfordringar. En del föreningar, såsom de i Frankfurt och Halle, äga en eller flera

skrifmaskiner, på hvilka medlemmarna kunna fullkomna sin färdighet.

Af stor vikt äro äfven de samaritkurser, som inrättats för butikbiträdena i en hel del städer. De äga rum en afton i veckan, och deltagarinnorna undervisas i den första hjälpen vid hastiga olycksfall, anläggande af förband och dylikt. Därtill är ofta förenad en kurs i sjukvård i hemmet. Det låga priset, 3 mark, tillåter hvarje intresserad att deltaga.

En stor fördel för de organiserade handelsföreningarnas medlemmar är den prisnedsättning, som genom föreningarna erbjudes dem. Kallbadskuponger, mjölkpoletter, teater-, konsert-, föreläsningsoch panoramabiljetter erhållas för betydligt nedsatta pris. I några städer lämna äfven ett stort antal handelsaffärer rabatt åt föreningsmedlemmar.

Kostnadsfri rättshjälp erhålles i flera föreningar af en lagkunnig styrelsemedlem eller extra föreningsmedlem. I hvarje svårare fall, äfven då det rör enskilda angelägenheter, kunna biträdena vända sig till dessa för att erhålla råd och upplysning, och dessa lagkunniga inskrida om så påfordras till deras hjälp, om möjligt för att i godo få en öfverenskommelse till stånd, eller, om det går till domstol, i de flesta fall för att föra processen på den respektive föreningens bekostnad. Dessa med föreningarna förenade rättsbyråer bilägga en stor mängd stridigheter och utjämna många missälligheter, som så lätt kunna uppstå af oförstånd eller tanklöshet.

Den pekuniära hjälp föreningarna lämna består i kontanta understöd eller räntefria lån åt de medlemmar, som genom arbetslöshet, sjukdom eller någon annan oförskylld olycka råkat i betryck.

Berlin utbetalade sålunda förlidet år 3,984 mark till 95 medlemmar. Cassel, Köln, Dresden och Stuttgart ha i mindre skala utöfvat en liknande välgörenhet.

Då yrket på många sätt inverkar menligt på handelsbiträdenas hälsa — det ihållande ståendet förorsakar lätt underlivslidande, maskinskrifningen angriper nerverna o. s. v. — ha föreningarna i Berlin, Dresden, Köln m. fl., inrättat sjukkassar, hvarur medlemmarna mot en viss årlig afgift erhålla understöd. Medlemmarna i Berlins sjukkassa belöpa sig till 10,346, de i Köln till 120. Jämte denna sjukkassa har berlinerföreningen äfven en s. k. »sjukhjälp», som utbetalar läkarehonorar, medikamenter och sjukmat på lasaretten o. s. v.

I sammanhang härmed bör det påpekas, att Berlin genom tillskott ur föreningskassan beredt de medlemmar, som äro i behof af hvila och vederkvickelse, tillfälle till vistelse på landet. Frankfurt, Danzig, Dresden ha likaledes upptagit feriehvila på sitt program. Berlin har dessutom upprättat en förteckning på goda pensionat i alla delar af Tyskland, där medlemmarna för måttliga, bestämda pris kunna tillbringa sina sommarferier. Denna lista sändes på begäran till systerföreningarna.

Den här ofta omnämnda berliner-föreningen, som icke blott är den första utan också den största af Tysklands föreningar, bildar viss mån centralpunkten för alla de andra, hvilka till största delen äro dess skapelser. Nästan alla initiativ utgå från densamma. Den förfogar öfver dugliga, skolade arbetskrafter, som under general-sekreteraren dr. Silbermanns ledning verkställer statistiska utredningar och beräkningar. Berliner-föreningen samlar material till petitioner och broschyrer, där tidsfrågor, hvilka beröra handelskårens intressen, behandlas. Genom föreningsorganet gör densamma propaganda för sina idéer, utfärdar rundskrifvelser till provinsföreningarnas efter rättelse, sammankallar möten för att verka för butikernas stängningstid kl. 8 och uppmanar systerföreningarna att göra sammanledes. Man är f. n. sysselsatt med att lägga grunden till en »förbundssjukka», gemensam för alla tyska föreningar för kvinnliga butikbiträden. På detta sätt verkar berliner-föreningen utomordentligt befruktande på alla andra liknande föreningar i Tyskland.

En från berliner-föreningen utsänd månadskrift, »Meddelanden för kvinnliga butikbiträden», utgör de tyska föreningarnas organ. Den utgår f. n. i en upplaga på 23,000 ex. Tidskriften tillsändes en del föreningar gratis, andra för ett ytterst moderat pris; i de flesta städer har hvarje föreningsmedlem rätt till ett friexemplar. »Meddelandena» äro af största betydelse för sina läsare. De innehålla uppsatser öfver fackfrågor af de mest olika slag rörande yrket. De behandla så väl praktiska som teoretiska sidor af yrkesutbildningen, gifva anvisningar med afseende å förekommandet af yrkesarbetets hälsovidriga inflytande, uppmuntra, undervisa och sporra på allt sätt. Dessutom bruka provinsföreningarna flitigt lämna meddelanden om föreningslivet i de respektive föreningarna.

Så vidt möjligt söker man att inverka på lagstiftningen till de kvinnliga handelsbiträdenas förmån. Den i handelslagen af år 1900 § 2 införda förordningen om att sittplatser skola finnas i

butikerna till de säljandes bekvämlighet, har man säkert att tacka föreningarna för. Den 1 okt. 1900 har Tyskland genom en rikslag bestämt stängningstiden för alla offentliga butiker till kl. 9 och yrkesförordningen framflyttar stängningstiden under vissa villkor till kl. 8; för dessa framsteg ha föreningarna petitionerat och arbetat på det mest energiska sätt. Likaså har berliner-föreningen, innan den nya handelslagen antogs, inlämnat en petition till riksdagen för en uppsägningstid af minst 4 veckor, lika gällande för principaler och biträden. Andra försök att på lagens väg söka höja kårens ställning att förtiga. F. n. arbetar föreningen på att söka bringa det därhän, att i handelsdomstolen äfven kvinnliga själfständiga handelsbiträden må erhålla rösträtt.

Hvarje år tillställer berliner-föreningen affärsinnehafvarne en rundskrifvelse med anhållan, att de måtte med oafkortad lön bevilja sina biträden ett sommarlof eller regelbundet en fri eftermiddag i veckan. Denna anhållan ha principalerna i de flesta fall tillmötesgått. Införandet af handelsinspektörer är ett önskningsmål, som äfven de manliga handelsbiträdenas föreningar uppsatt på sitt program.

För att bättre befordra en sammanslutning mellan Tysklands föreningar för kvinnliga butikbiträden har ett stort antal af dessa år 1901 sammanslutit sig till ett förbund med säte i Frankfurt a. M. Detta förbund har till ändamål att verka för ömsesidigt skydd och utbyte af erfarenhetsrön, så väl som för gemensamt arbete till höjande af kårens ställning. Såsom platsförmedlingsförbund afser detsamma att organisera platsanvisningar, omfattande hela Tyskland. Hvarje år håller förbundet en konferens, där föreningarnas delegerade rådslå beträffande de socialpolitiska frågor som föreligga. Dessa konferenser sättas om möjligt i samband med de tyska handelsföreningarnas förbundsmöte, på det att kvinnoföreningarnas delegerade äfven måtte kunna få deltaga i förhandlingarna. Detta år har konferensen ägt rum i Nürnberg den 14 juni. —

Som af denna kortfattade redogörelse torde framgå, är det verk, som de tyska handelsbiträdenas föreningar uträttat, icke ringa, och under de 13 år deras organisation ägt bestånd, har densamma uträttat ganska betydande ting. Men oändligt mycket återstår ännu att göra. Framför allt måste solidaritetskänslan blifva vaknare, så att alla som skörda frukterna af föreningarnas outtröttliga arbete, äfven bidra till att befordra deras sträfvanden. Ty ännu är blott en fjärdedel af Tysklands handelsbiträden organiserade. Och liksom de framåtsträfvande kvinnosakskvinnorna i alla civiliserade länder räckt

hvarandra händerna till ett förbund (International Council of Women), så borde också alla i handel anställda kvinnor öfver hela världen sluta sig tillsammans för att lära af hvarandra och gemensamt arbeta på sitt stånds ekonomiska och sociala höjande.

Else Conrad.

Bland fjällen.

Ett sommarminne

Har du någonsin varit däruppe i norr och sett fjällen?

I dessa resetider, då man med tillhjälp af en kombinerad biljett så lätt kommer ut i världen, frågar jag icke, om du någonsin sett berg, ty antagligen har du varit i Schweiz och sett Alpena eller åtminstone i Tyskland och där besökt antingen Harz, Thüringens berg, det sachsiska Schweiz eller Schwarzwald. Nej, jag frågar blott: har du sett fjällen, de svensk-norska fjällen, och har du ens en aning om, hvad det innebär att för första gången se dem stå där i vidsträckt rund, aftecknade mot en nordisk aftonhimmel, badande i färg och ljus?

Tjo mot ett svarar du nej! Dina resor hafva, såsom det så ofta går oss svenskar, gått söderut, i stället för norrut. Mäniskan begär ju merendels det misstaget att jäkta efter det aflägsnare och försumma det närmare, och svenskarna äro dessutom kända för att söka det stora och sköna i fjärran, ehuru vi kunna finna det nästan i vår omedelbara närhet — den nordiska skönheten och storheten, hög, allvarlig och dock så underbart tjusande i sina färgsammanställningar och ljuseffekter. Aldrig skådar du annorstädes något, som fullt motsvarar denna!

Själf är jag i detta afseende äkta svensk. Jag har sett de sköna, tyska bergen i hela rikedom af den grönska, som betäcker deras sluttningar — jag tänker härvid i synnerhet på Schwarzwald i det leende Baden — samt äfven Alpena i all deras storhet. Särskildt framstår härvid resan öfver S:t Gotthard som ett oförgätligt minne. Jag har äfven sett Pyrenéerna ifrån Pau, sett dem stå tindrande, lysande och snöhvita i solen, såsom vore de tinnarna och krönet af Jerusalem, den himmelska staden, och bär ännu denna syn i mitt hjärta, såsom man plägar bära på intryck ofvanifrån. Och äfven från spanska sidan känner jag dessa berg och deras fortsättning längs Spaniens norra kust, de Kantabriska bergen. Sant är, att man får söka länge, innan man finner deras

like uti skönhet. De utmärka sig för den eteriska, ljusblåa färg, de, tack vare den klara atmosfären, kläda sig uti, för sina mjuka, harmoniska konturer samt för sin härliga grönska, frisk som nordens, trots det sydliga läget. Om våren äro bergspassen där en dröm af skönhet och poesi — akaciaträdens stora, hvita, doftande blomklassar, de vilda äppelträdens blomrikedom, kastanjeträden — allt bildar ett helt af sällsynt, oförgätlig fägring.

Som en fullständig kontrast härtill framstår åter uti minnet Sierra Guadarama. Naket, skrofligt, sönderskuret och brungult sträcker det sin väldiga massa tvärs öfver Kastiliens ödsliga höglätt. Man ryser vid dess åsyn, såväl som vid beröringen af de iskalla vindar, som svepa ned därifrån, men imponerande och storslaget är det dock, detta berg, vid hvars fot och af hvars sten en Filip II byggde sin Escorial.

»Last but not least» i fråga om skönhet komma ur minnets kamera bilder af Skotlands högländer och deras romantiska berg med sina toppar bland molnen och de nedre sluttningarna speglande sig uti någon ännu mera romantisk sjö. Nakna och ljungbevuxna äro de väl i allmänhet, men hvem kan väl glömma behaget af en vandring uppför dessa berg, som någonsin satt foten på denna mjuka matta, eller den säregna skönhet, de, tack vare denna, äga, när ljungen blommar och aftonens skuggor falla öfver deras rosenröda sluttningar. Dessa berg borde egentligen hafva kommit först i ordningen, ty de voro de första jag någonsin sett. Kanske är det också detta som gör, att de ännu i dag stå för mig öfvergjutna med något af det skimmer, ungdomen förlänar åt världen.

Men trots den njutning, det beredt mig att på detta sätt se mig omkring i världen, satt det dock innerst i hjärtat en tagg. Allt detta sköna var icke mitt — det var andras egendom, och jag hade, strängt jaget, hvarken lott eller del däri! Så kom jag då efter många och långa färder ändtligen upp till fjällen. Det kom i det närmaste alldeles oförberedt, ty jag hade knappast tänkt på att begifva mig dit. En vacker dag befann jag mig helt enkelt där.

Och det blef en öfverraskning — en hänförelse! Jag vet ej, om det var därför, att de äro så enastående — icke finnes det väl fjäll annat än i Norden? — eller därför, att de äro våra, våra egna, Sveriges och Norges, och att intet annat land eller folk hade äganderätt där, som de, oafsedt det intryck, deras skönhet gjorde, slogo an på ett så alldeles särskildt sätt. Jag vet blott, att jag stod inför dem, häpnande, och att denna häpnad nästan öfvergick till bäfvan, innan jag slutligen hann fram till undran, beundran, hänförelse, glädje och tacksamhet.

Ja, just glädje och tacksamhet — glädje öfver, att vi där uppe äga en så stor, nationell rikedom af storslagen skönhet, hopad och samlad och dock numera lätt nog tillgänglig för en hvar, som verkligen vill taga vara därpå — tacksamhet därför, att just jag fått komma och se den, jag, som ej ens rätt annat all denna storhet eller gjort minsta ansträngning för att få njuta af denna skönhet. Oförberedt och liksom alldeles oförtjänt, kom den nu öfver mig, jag, som likgiltig för fäderneslandets skönhetsskatt, alldeles försummat att tillägna mig något däraf.

* * *

Det var i Särna, den forna gamla norska bygden, i Dalarnes nordvästra hörn, alldeles invid riksgränsen. Lik en oas i den omgifvande öknen, bestående af de ödsligaste skogar, härjade af skogsbrand och torka, bottenlösa myrar och oändliga sträckor af landsväg — de senare om hösten säkert lika bottenlösa som de förra — sticker den odlade dalen tvärt af emot obygden. Igenom den senare nalkas den raske turisterna — antingen han nu begagnar sig af cykel skjuts eller vandringsstaf som fortskaffningsmedel — den långsträckta dalen, och en glad öfverraskning blir det, då han slutligen kommer fram ur skogen och står vid krönet af den sänkning, som leder dit ned. Hvitt lyser Särna kapell, röda lysa de välbyggda gårdarna — de hafva där uppe en varmare, rödare färg än nere i södra Sverige — bjärtgröna lysa de odlade tegarna, och blå — jämte himmelen själf — den sköna Dalälven, hvilken här är så bred och så lugn, att den gör sig förtjänt af namnet Sättnäs sjön, samt, i den klara eftermiddagssolen, alla fjällen kring den vida symranden.

Blåast, härligast af allt på den storslagna taflan är dock Stådjan, som står där i fonden med sin breda bas, lik ett stort upp- och nedpävändt fartygsskroff, och sin fina, sockertoppformiga spets. Blicken faller genast på detta berg, och jag trotsar någon att kunna se det utan ett intagas af begäret att komma dit upp. Till och med de likgiltigaste — eller borde jag kanske säga de makligaste — känna allt ifrån första stunden huru »Stådjan drager». Så småningom vinner den också öfver dem, dådlösheten viker, och en vacker morgon bryta äfven de upp för att från dess spets taga sin del af det stora skönhetsarffvet.

Så långt voro dock, mina reskamrater och jag, ännu icke komna. Vi skulle först ordentligt installera oss i den trefliga gästgivarvärdgården, orientera oss i kyrkbyn och dess närmaste omgifningar och litet göra människornas bekantskap, ty naturen utan männi-

skor är för det friska och sunda sinnet i längden lika otillfredsställande som människor utan naturen.

De äro stolta öfver sitt Särna, folket däruppe, stolta öfver den rena luften, blandad skogs- och fjällluft, sina omsorgsfullt byggda och väl underhållna gårdar med stora tillhörande uthuslängor och sitt rena mål, hvilket i jämförelse med det, som talas i grannsocknen Elfdalen, ljuder som verklig högsvenska. Och det de dessutom äro stolta öfver och, som det förekom oss, berättigadt nog, är deras stora, nybyggda folkskolehus. Ingen landtförsamling i Sverige, så sådes det åtminstone däruppe, har uppfört något så ståtligt, väl inredt och praktiskt anordnadt. Och för att fullborda det påbörjade verket, uppföres nu äfven en småskola i storståtlig fornordisk villastil.

Ingen bör någonsin begifva sig till Särna utan att först hafva läst »Vår Daniel», Fredins vackra, af Sv. akademien med dess stora pris belönta dikt. Det är nämligen först då man med det rätta intresset ser sig omkring i denna vår aflägsna landsända, som Daniel Buscovius, den raske »kaplanen i Elfdalens gäll», i spetsen för sina Morakarlar utan blodsutgjutelse vann åt »sin kungliga Fröken», drottning Kristina.

Öfverallt i Dalarne har man, tyckes det, för vana att bygga stora utsiktstorn på höga, något så när lätt tillgängliga berg. Äfven här i Särna visades vi af herr Murelius, Turistföreningens vänliga och för turisternas välfärd så intresserade ombud, på ett sådant. En afton gingo vi så dit upp genom den doftande, skymmande skogen för att se solen gå ned, och det var egentligen från balkongen uppe på tornet som fjällens hela majestätiska skönhet på ett så alldeles öfvervåldigande sätt först tedde sig för mig. Där nere i dalen hade den hittills undgått mig — jag hade väl beundrat den, men mitt hjärta förblef därvid ännu kallt — men här uppe i den stora tystnaden, i solnedgångens magiska belysning kom den nu formligen öfver mig som en uppenbarelse.

Den djupaste stillhet rådde. Mörkröd hängde solen midt öfver Stådjan med sin nedre rand nästan berörande dess spets. Man skulle kunnat taga berget för ett jättealtare med ett beläte på af det rödaste guld, och man skulle kunna tro, att det var i tillbedjan fjällen och skogen stodo så orörliga däromkring. Liksom i afvaktan stodo de där höljda i mörkredelina och purpurskimrande skuggor och dagrar, den ena jättehöjden till form och storlek mera imponerande än den andra, skarpt aftecknande sig mot den klara skyn. Djupt under oss låg den svarta skogen, täckande hela den mellanliggande ytan — dalen och den skimrande

älften endast undantagna — och opalfärgad hvälfde sig himmelen däröfver. Men i väster, ända upp emot zenit, skiftade den i turkos, orange, ljusgrönt och purpur, om hvarandra blandadt med guldgult och rosenrött — ett alla beskrifningar trotsande färgskådespel.

En gammal skogvaktare kom upp till oss för att säga oss jättarnas namn och göra les honneurs för sina fjäll. Man såg på hans örblick, att han tillbragt en stor del af sitt lif med att speja ut i rymden. Hela sommaren bodde han också år efter år ensam däruppe i tornrummet för att hålla utkik öfver skogen där nedanför och om möjligt upptäcka den allra första skynten af rök och skogseld, denna Dalarnes landsplåga. Med telefonens tillhjälp, som härifrån går ned till den vidsträckta socknens alla aflägsnaste hörn och kanter, uppbadar han vid förekomsten anledning genast manskap till släckning.

Man såg huru denne man älskade sin ensamhet, sin skog, sin himmel, men framför allt sina fjäll. Med hvilken ifver talade han ej om de senare, huru väl kände han ej deras namn, afstånd, höjd och läge, med hvilket intresse påpekade han ej alla den stora taflans många, för en främling okända, enskildheter, såsom snödrifvorna på Transtrand och Fulufjäll och Västra Dalälften, som ehuru ännu smal och anspråkslös kommer slingrande ned från sin vagga på det senare fjället längs dess långsträckta bas. Med hvilken stolthet öfver sin födelsebygd erinrade han oss ej om att de båda älftarna — den Västra och den Östra, dessa båda mäktiga, pulsådor, rinna in Dalarne just här i Särna och, såsom vi nu med egna ögon sågo, på obetydligt afstånd från hvarandra, för att dock genast skiljas åt och icke mötas förrän långt nere i det släta, bördiga Gagnef. Och slutligen utpekades för oss den djupa inskärning mellan två fjäll, där riksgränsen gick fram. Norge — var det verkligen Norge vi sågo där borta? Det såg ju endast ut som fortsättningen af Sverige! Och dock, ett par mil blott därinnanför ligga Rörås och den stora Fämundsjön... och så är det då verkligen Norge!

Det är förunderligt huru ett enkelt, geografiskt faktum kan tala till hjärtat ett språk så tydligt som detta gjorde! Här såg jag nu med egna ögon, här kände jag såsom aldrig förr, att Sverige och Norge äro bröder, ja rent af sammanvuxna tvillingsyskon — och är icke detta den allra närmaste förening som kan tänkas — i oupplöslig lifsförening med hvarandra. Och Kölen, den mäktiga stora Kölen, är och förblir bådaskraft och värn! Det man säger om världshafven, kan man äfven säga om den — den skil-

jer ej, den förenar, och aldrig förr har jag så solklart insett och fattat det naturliga, det rätta, det ovillkorligt gifna uti deras förening som just här, där den norska Sölen med sina tre toppar stod så nära den svenska Stor Vättes Hängen och där man å ena sidan vid klart väder kunde se ända in till Dovrefjäll och å den andra långt intåt Härjedalens bergsbygd.

Det var ett Rundschaau, så storartadt, att det nära nog förtog anden, och just detta, att det var inhemskt, äkta svensk-norskt, blef för mig af den allra största betydelse.

Hade vi icke slutligen drifvits ned af den allt mer och mer tilltagande intensiva kylan samt — ack, du livvets allestädes närvarande prosa! — af tanken på vår väntande aftonmåltid, vet jag knappast om vi någonsin kommit oss för att gå hem den kvällen. Där uppe tror jag att vi lärde fatta något af betydelsen i det svenska ordet »bergtagen».

Städjan är gifvet Särnas glanspunkt. Äfven på oss utöfvade den sin trollmakt, och jag behöfver knappast tillägga att äfven vi begåfvo oss dit upp. Ej heller behöfver jag beskrifva en färd, hvilken, ehuru för oss så ny och ovanlig, förut blifvit verkställd af många. Låt mig blott innan jag slutar, tala litet om den nått och jämnt tioårige lille dalapys, som hjälpte sin far att ro oss de tre milen uppför älven, som så oförtrutet knobade vid sina små åror i fören af båten och utan uppehåll, liksom utan klagan, timme efter timme spände musklerna i sina små armar. Det gjorde både godt och ondt att se detta barn af den fattiga dalajorden »taga i» redan innan han hunnit ur de glada lekarnas år! Och äfven den lilla förtjusande flickan i skogvaktarbostället i Elfros, där vi landade och där Kalle ändtligen fick kaffe och smörgås till lön för sin möda samt tillåtelse ätt för första gången i sitt lif få följa med upp på Städjan, måste omnämnas. Hon var nämligen en den fullkomligaste typ af ett nordiskt idealbarn man gärna kunde se — gyllene lockar, kinder af mjölk och rosenblad, ögon med både sol och himmel uti. Och här växte detta lilla människoblomster i skogen, fjärran från världens larm. Hennes lekplats är den strida Dalälvens strand och hennes ende lekkamrat är katten! Men när turisterna komma, då skrattar hon tills ögonen glänsa som stjärnor, men skulle någon af dem tilltala henne, springer hon snabb som vinden och gömmer sig bakom hörnet af ladugården.

Och så mor Anna i Äsvallen, den fäbod, där vi tillbringade natten och sofvo på hö i den trefliga kammaren, med ett fönster, som vette åt Städjan — kunde man väl någonsin se en rarare kvinna än hon med sitt förtroendeväckande ansikte och sitt half-

norska mål, som klingade så godt! Huru fläckfritt rent var det icke däruppe hos henne, huru varmt, huru inbjudande i det af en flammande eld upplysta köket, där vi sutto på pallar omkring den stora spiseln och hörde på huru hon berättade om sin vistelse på Rörås lasarett, om turisterna och Städjan, om kor och ostar samt om gården och »far» därnert i Idre kapellby, som hon ej skulle återse förrän på senhösten. Livet i fäbodarna är nog icke så helt poesi, som vi kanske föreställa oss det, ty arbetet med kreaturen och mjölken är både hårdt och tråget och i september blifva kvällarna långa och det kännes kusligt för de ensamma kvinnorna däruppe, då höststormen ryter omkring fjällen. Och allt under det hon talade, gräddade hon åt oss »järnbröd», ett slags våfflor, dem vi med strykande aptit sedan förtärde tillika med färsk »örret» ur bäcken, en mjölk som bara grädde samt nykokt mesost — den limpva vi fört med oss nedifrån icke att förglömma.

Och så till sist ännu en fråga: Vile icke äfven du, käre läsare, gärna se de svensk-norska fjällen däruppe i Särna?

E. R—y.

En afton i Malmö damsällskap.

Damerna i Malmö ha tyckt tiden vara kommen att sluta sig tillsammans. Herrarna ha som bekant länge haft en förening »Heimdall», hvilken, räknande medlemmar från såväl Malmö som Lund, sammanträdt en gång i månaden, numera omväxlande i de båda städerna. I år har en radikal klick bland intelligensens män i de båda grannstäderna bildat en ny förening, kallad »Skånska klubben», där förutom föredrag och musik äfven diskussioner anordnas. Damerna ha följt herrarnas exempel, några intelligent kvinnor ha ställt sig i spetsen och bildat ett kvinligt »Idun», kalladt helt beskedligt »Malmö damsällskap», räknande för närvarande bortåt hundra medlemmar, och där en liflig verksamhet rådt denna vinter.

Man är i Skåne icke van, att damerna taga några initiativ — flera kvinliga rösträttsföreningar ha dock uppstått härnere i vinter — och idén till denna klubb möttes i början med någon undran och försiktighet. Damerna af värld härnere ha ej känt till själfständigt rörelse, man har aldrig yttrat sig offentligt, man är rädd att höra sin egen stämma, man saknar därför hvarje slags säkerhet i uppträdande, och åsikterna i allmänna frågor äro tämligen dunkla.

Man visste icke rätt hvad man kastade sig in i här och mången drog sig. Så mycket mera glädjande är det då, att saken kommit till stånd ändå och rönt en så glänsande framgång, och är det med sann tillfredsställelse de mera framsynta kvinnorna hälsa i denna förening en god skola i fritt meningsutbyte och offentligt uppträdande. Det behöfves väl duktig träning för att en dag blifva värdig att mottaga rättigheten och plikten att deltaga i det politiska lifvet.

Sedan nu emellertid den första undran och misstron fördunstat, har ett utomordentligt lifligt föreningslif utvecklats i Malmö damsällskap. Det tilltalar kvinnorna, att liksom männen få umgås fritt och ogeneradt med hvarandra på neutral botten och tillströmningen är numera så stor, att man måst afböja nya inval. Klubbens angelägenheter handhafvas af en direktion bestående af 9 medlemmar, som äga att besluta om inval och anordna aftonens program. Invalen ske medelst omröstning med hvita och svarta kulor och man faller igenom med tvenne svarta. Klubbens medlemmar utgöras uteslutande af Malmöbor, ett förslag att äfven Lundabor skulle kunna inväjas vann ingen anslutning. Det var därför i egenskap af gäster, vi möttes en del Lundadamer i Malmö damsällskap häromdagen.

Klockan 7 på kvällen samlas man till aftonens sammanträde. Lokalen är Hippodromen, ett storartadt etablissement, innehållande restaurant, café, luxuös festväning och en kolossal rotunda, omväxlande använd till cirkus och Überbrettl. Malmö är ju stadd i en ofantlig utveckling och Hippodromen är det, som icke minst vittnar om de storstadsvyer, man består sig med. Medlemmarna äro ganska precisa, den akademiska kvarten har här ingen raison d'être och det börjar bli trångt i de mindre festruppen. I den större salen är man ännu i färd med att spika upp tvenne stora målade gobeliner, hvilka utställas för aftonen. De nio styrelsemedlemmarna — representerande konst, vitterhet, musik m. m., ledande ofrivilligt tanken på de nio muserna — gå älskvärdt omkring och utöfva aftonens värdskap. En af värdinnorna ådrager sig särskild uppmärksamhet, hon är ju äfven en känd och erkänd författarinna. Någon tar mig i armen och jag föreställes för fröken Annie Quiding, en synnerligen behaglig apparition.

Dörrarna slås nu upp till stora salen, där aftonens program skall utföras och ett stort bord med en pulpet tillkännager att någon ämnar hålla ett föredrag. Det är en ståtlig, svartklädd dam, som går fram till talareplatsen. Det är mrs O., en engelsk född, men i

Sverige uppfostrad dam, som länge varit bosatt i Amerika och där fört ett sträfsamt lif. Hon lämnar i afton en äkta amerikansk skildring af amerikanska förhållanden, särskildt uppehåller hon sig vid Newyork. Hon talar hastigt och koncist, som om hvarje minut vore dyrbar, ett helt Niagara af fakta strömmar ut, och med blixstens fart föras vi från Newyorks hamn och tullförhållanden upp till femte avenyen, från jude- och kineskvarteren till frågan om kommunikations- och skolväsendet etc. Illusionen af brådska, fart och ifver var fullständig. Stämningen efter denna lilla utflykt till fjärran västern börjar bli lifvigare. Man bildar här och där små grupper, nya bekantskaper stiftas, och de aktuella ämnena börja diskuteras. Man talar om Andreas Halléns storartade och med framgång krönta verksamhet i Sydsverige.

Ett annat viktigt kapitel är frågan om kvinnans politiska rösträtt. Som sagt, har här bildats icke mindre än tre föreningar för verkan det för kvinlig rösträtt, resp. i Lund, Helsingborg och Malmö, och saken, som kommit litet brådstördt öfver många ännu odeciderade sinnen, är i kväll på många håll föremål för lifvig debatt. I hufvudsak är man nog tämligen enig här, men meningarna äro delade om rätta sättet att söka vinna de absoluta motståndarna, hvilka icke äro få bland kvinnorna själfva.

De ifriga diskussionerna inom de olika kottterierna afbrytas ett ögonblick. En af de bägge styrelsemedlemmar, hvilka utsetts att arrangera aftonens program, knacker i pulpeten och tillkännager, att amerikanska bilder och tidskrifter finnas framlagda samt att fru L. benäget lofvat sjunga några amerikanska visor. Man försöker gärna ge någon enhetlighet åt programmet. Förra sammanträdet, som var en italiensk afton, illustrerades af föredrag om Fra Angelicos konst med scioptikonbilder, hvarpå följde italienska visor etc.

Men klockan lider mot nio, supén bildar ett nytt afbrott. Stora brickor med smörgåsar bäras in och ställas på de långa dukade borden. Trängseln blir stor vid brickorna och hvar och en får sörja för sig själf. Stämningen stiger allt högre kring de små, öfverallt spridda borden, där man i kottier återupptar diskussionerna i brännande frågor och genomgår programmen från föregående sammanträden, då man hade besök af Mathilda Malling, fruarna Ina Lange och Blicher-Clausen, hvilken senare uppläste bitar ur »Violin» och andra egna arbeten.

Så småningom stökas tekoppar undan, man ordnar sig i halfkrets och börjar se väntande ut. Aftonens pièce de résistance är i

antågande, men under det man väntar, läser bildhuggarinnan fru C. infödd danska, några bitar af Drachmann, som lifligt senteras i denna ända af vårt land, där alla obehindradt förstå danska och det är en omtyekt sport att tala detta språk och härma de infödda.

Nu bana sig tvenne dråpliga »kaffesystrar» fram och slå sig ned midt ibland oss vid ett dukadt kaffebord. Duetten, öfversatt från tyskan af en af sällskapet medlemmar, fru R., ackompanjerades af öfversättarinnan själf och verkade till hela sin läggning mycket tysk, men därför icke mindre rolig.

Sedan en dubbeltrio därefter sjungit några bitar, var programmet genomgånget. Det knacker i pulpeten och man underrättas om nästa sammanträde, till hvilket utlofvats ett föredrag om ornamentik. Det finnes många förmågor bland Malmö damer, de stiga fram efterhand här, där icke kritiken har rätt att beta dem kuraget. Det stärker själfstilliten och modet och det verkar framför allt utvecklande af den egna personligheten. Med dessa tankar återvände vi till Lund.

E. af K.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse. Vid styrelsesammanträdet den 10 juni förrättades val af funktionärer och medlemmar i en delkomitéer, Valet utföll sålunda, att fru *Agda Montelius* utsågs till ordförande (efter riksantikvarien Hildebrand, som undanbedt sig återval) professor *P. G. Rosén* till vice ordf., fröken *Sigrid Ulrich* till sekreterare, fröken *Caroline Wahrolin* till kassaförvaltare.

Till *förvaltningsutskottets* ordinarie medlemmar utsågos: fröken L. Dahlgren, fröken L. Engström, fru A. Höjer, (efter fröken G. Hjelmerius, som afsagt sig uppdraget) och suppl. fröken S. Björklund (nyvald) fröken M. Silow och fröken Ulrich.

Trädgårdskomitén: fröken G. Adelborg, fru M. Molin, brukspatron F. Bergwall och domänintendenten O. Tamm.

Bokkomitén har följande sammansättning: fru L. Dyrssen, fröken L. Engström, fröken G. Hjelmerius, fröken A. Lagerberg, fru B. Sondén, fröken M. Sundbärg. (Dessutom äger komitén att med sig adjungera lämpliga personer.)

Dräktreformkomitén: (f. d. Dräktreformföreningen) fröken M. Adelborg, fru E. Beskow, fru L. Dyrssen, fru E. Gyllander, fröken S. Högström och fru G. Linder.

Samkvämshörsningen: fröken G. Adelborg, fru S. Andersson, fru J. Jolin, fröken E. Strengell och fröken A. Ulrich.

Komitéen för lagfrågor: redaktionssekr. G. Aldén, fru G. af Klintberg, borgmästare C. Lindhagen, fru B. Nordenson, häradsh. P. R. Rabe, fil. dr. fröken A. Skoglund och fru A. Tamm.

Komitéen för granskning af låneansökningar: häradshöfding H. Rohtlieb, fröken C. Wahrolin och fru S. Whitlock.

*

Till Riksantikvarien Hildebrand, som allt sedan Förbundets stiftande varit dess ordförande, men hvilken nu förklarar sig önska frånträda denna befattning, har styrelsen vid sin senaste sammankomst beslutit aflåta en tacksamhetsskrivelse, för att såmedelst uttrycka sin erkänsla för de värdefulla tjänster hr Hildebrand, i synnerhet under de första banbrytande åren af Förbundets verksamhet, ägnat detsamma.

*

En förening för kvinnliga kontors- och butikbiträden. Tisdagen den 9 juni kl. $1\frac{1}{2}$ 9 e. m. hade Fredrika-Bremer-Förbundet anordnat ett möte i Arbetareinstitutets lokal för att diskutera frågan om bildande af en förening här i hufvudstaden för inom handelsyrket arbetande kvinnor.

Sedan fröken Gertrud Adelborg lämnat en kort redogörelse för de kvinnliga kontors- och butikbiträdenas arbetstid och löneförhållanden, beslöt det talrikt besökta mötet att en förening som den ofvannämnda skulle bildas.

Föreningens ändamål skall vara att verka för inom handelsvärlden arbetande kvinnors sammanslutning att arbeta för uppväckande af solidaritets- och ansvarskänslan inom kåren samt för dennas höjande i andligt och socialt hänseende samt förbättring af kårens arbets- och ekonomiska förhållanden.

För vinnande af nämnda mål upptagas, i den mån krafter och medel sådant medgifva, följande områden för föreningens verksamhet: samkväm med föredrag, sång, musik, diskussioner m. m. hvar 14:e dag; platsförmedling för föreningens medlemmar, tills vidare dock endast i den mån sådant kan ske genom föreningens styrelse; kurser i de ämnen, som särskildt kunna vara af gagn inom handelsvärlden. Så snart föreningens tillgångar det medgifva, skulle anskaffas en egen lokal, där samkväm och kurser kunde hållas och ett bibliotek upprättas. Inrättandet af en understöds-kassa skulle ock höra till föreningens framtidsplaner.

Som ett önskemål uttalades att, när medlemsantalet blifvit afsevärdt stort, söka hos diverse affärer utverka rabatt.

Inträdesafgiften bestämdes till 1 kr. och årsafgiften till 4 kr.

En interimsstyrelse tillsattes, bestående af 5 personer, nämligen fröknarna Karin Dahlberg, Edith Myring, Selma Björklund, Alice Persson och Hedvig Thorsson.

FREJA-MAGASINET

STOCKHOLM

Lager af **Sybehör & Modevaror**

OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: **Fröken H. Cronius.**

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Klagomål öfver svårighet att få köpa verkligt god Ättika har föranledt Liljeholmens Vinfabrik att tillhandahålla sin, sedan många år för god smak och fin arom kända Ättikssprit, på förseglade flaskor försedda med fabriken's etikett och spädningstabell.

Anmälan.

Dagny utkommer **1903** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Vademecum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen Paris 1902 *det enda som erhöll högsta utmärkelse, Guldmedalj*, och detta i sin egenskap af »*antiseptiskt munvatten*» (antiseptique dentifrice).

Barnängens Tekniska Fabrik,
H. M:t Konungens hofleverantör
Stockholm.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—3. Allm. tel. 48 16.

*Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå:
Tunnelgatan 25.*

Rikstelef. 68 98.

A. T. 82 11.